

Thomas Vaessens, *Ongerijmd succes. Poëzie in een onpoëtische tijd*. Nijmegen: Vantilt, 2006. ISBN: 90 77503 16 1.

Met de aanstelling van de hoogleraren Moderne Letterkunde in Amsterdam (Thomas Vaessens), Utrecht (Geert Buelens) en Nijmegen (Jos Joosten) is wel gesproken over een generatiewisseling. Dat beeld is vooral bepaald doordat deze drie relatief jonge hoogleraren ‘in de media’ met luide stem van zich hebben laten horen. De meeste stof deed Thomas Vaessens opwaaien met een artikel in *NRC Handelsblad* over de te beperkte visie op poëzie van de literatuurkritiek. Een bewerking van dat artikel is ook opgenomen in de studie die Vaessens schreef over het huidige poëzieklimaat, *Ongerijmd succes: poëzie in een onpoëtische tijd*.

Vaessens gaat in dit boek uit van een tegenstelling, namelijk dat de poëzie weliswaar floreert als nooit te voren, maar dit buiten de traditionele infrastructuur van uitgevers, critici en onderwijs om doet. Met de aloude ‘hogere’ poëzie gaat het juist slecht, ze bestaat uit een clubje insiders, niet meer dan een paar honderd mensen groot. *Ongerijmd succes* geeft in de eerste plaats een overzicht van die situatie, met aandacht voor podiumdichters, amateurpoëzie, de Dichter des Vaderlands en de vele weblogs op internet. Dat levert soms interessante leesstof op. Bijvoorbeeld het hoofdstuk over de leesbevordering van overheidswege, waarin Vaessens aantoont dat de beleidsmakers en talrijke stichtingen op dit terrein het waarom van die bevorderingszucht niet weten te onderbouwen. Daartegenover staan hoofdstukken als ‘Dichters op internet’, waarin zelfs de digibeet weinig nieuws zal vinden. Overbodig zijn de vele kadertjes en ‘excursen’, die meestal beter deel hadden kunnen uitmaken van de tekst zelf of helemaal niet opgenomen hadden hoeven worden. Het ontbreekt het boek tevens aan een degelijk notenapparaat. Van een hoogleraar mag toch een wat minder populariserende houding verwacht worden. Of maakt Vaessens met al die luchtigheid een knieval naar zijn studenten die, naar zijn zeggen, ‘zonder geduld’ tot louter fragmentarisch lezen in staat zijn?

De belangrijkste kritiek op *Ongerijmd succes* is het gebrek aan een visie met wat meer durf. De kwaliteit van het boek is dat het een redelijk overzicht weet te bieden van het hedendaagse poëzieklimaat. Maar op die momenten dat Vaessens meer zou moeten doen dan een

literatuur-sociologische benadering toelaat, blijft een krachtig betoog achterwege.

Dat komt bijvoorbeeld tot uiting in zijn verwijt jegens de literatuurkritiek en -wetenschap, die te weinig aandacht zouden hebben voor de talrijke nieuwe vormen van poëzie. De kritiek moet gaan waar de poëzie gaat, stelt hij, in de hoop dat de kwaliteit van al die internet- en podiumpoëzie verbetert als ze kritisch gevolgd wordt. Vaessens ziet dan over het hoofd dat de meesten van die dichters nog altijd hun poëzie in bundels en tijdschriften gepubliceerd willen zien, ofwel: (ook) willen toetreden tot dat veronderstelde elitaire clubje van ingewijden. En dat recensenten geen aandacht besteden aan de zogenaamde podiumdichters is niet onjuist, een behoorlijk aantal van hen is wel degelijk besproken. Bovendien zijn aan fenomenen als poetry slams regelmatig reportages en interviews gewijd. Ook roept Vaessens op tot engagement, tot het bevechten van een plaats voor de poëzie in de samenleving. Hoe hij zich dat precies voorstelt blijft echter onduidelijk.

Het kan Vaessens niet kwalijk genomen worden dat hij alle veranderingen in de poëziewereld en de gevolgen ervan voor de literatuur als geheel niet kan overzien. Echte revoluties in de literatuur, benadrukt hij terecht, worden ‘niet door dichters ontketend’, maar ‘veroorzaakt door technologische en economische veranderingen in de wereld van de cultuur’. *Ongerijmd succes* is een momentopname van een – vooral door internet – sterk veranderende poëtische cultuur. Maar het is wel jammer dat hij niet iets van de nieuwe poëzie zelf laat spreken. Zijn boek telt hooguit vijf gedichten, waaronder geen enkele van de nieuwe generatie waarover het boek gaat. Daardoor mist zijn overzicht een goed beeld van wat al die nieuwe dichters *dichten*. Dat ze zich roeren op podia en weblogs is aardig om te weten, maar waarmee doen ze dat dan? In het licht van zijn oproep tot kritisch volgen had hij een aanzet kunnen geven, zeker omdat hij terloops opmerkt zelf ook niet al te enthousiast tegenover alle nieuwe poëzie te staan.

Voor al dit laatste gebrek lijkt voort te komen uit een worsteling met de erfenis van de Romantiek die als een rode draad door het boek loopt. Nu dichters zich minder dan ooit iets aantrekken van aloude poëtische tradities en de waardering van het kleine clubje critici en letterkundigen niet belangrijker te vinden dan het applaus van het publiek, lijken typisch Romantische noties als autonomie en oorspronkelijkheid te hebben afgedaan. Poëzie mag weer toegankelijk en eenvoudig zijn. Dat vereist van een kritisch volger een nieuwe theoretisch kader waarbinnen het mogelijk is inhoudelijker kritiek te

RECENSIE

geven dan de postmoderne weerzin tegen waardeoordelen toestaat. Het is dan ook niet de poëzie zelf die in crisis verkeert, maar de literatuurkritiek en -wetenschap. *Ongerijmd succes* is eerder een symptoom van die crisis, dan het begin van een oplossing. Misschien komt Vaessens nog eens toe aan een vervolgboek, waarin daarvoor wel plaats is. (DvdL)